

Kotouttamis- ja kohtaamisvinkkejä kylätason toimijoille

Kohtele kuten haluaisit
itseäsi kohdeltavan”

Kotouttamis- ja kohtaamisvinkkejä kylätason toimijoille

Mitä tavallinen ihminen voi tehdä kotouttamisen hyväksi? Pitääkö kuulua yhdistykseen voidakseen auttaa? Mitä maahanmuuttajien kanssa voi tehdä? Entä jos yhteinen kieli puuttuu? Miten kiintiöpakolaiset saisi kotiutumaan maaseudulle? Minkälaisia Leader-hankkeita kotouttamisen ympärille pitäisi rakentaa?

SUOMEN KYLÄTOIMINTA RY:N Koko kylä kotouttaa -hanke keräsi kesällä 2016 kotouttamisen parissa työskentelevien ja kotouttamisesta kiinnostuneiden ajatuksia. Punaisena lankana kulki käsitys itse kunkin mahdollisuuksista toimia kotoutumisen helpottajana.

Statistiikan mukaan kyselyn avasi 493 henkilöä, vastaajia oli 26. Pieni määrä, mutta kysymyksiin oli paneuduttu huolella. Lämmin kiitos osallistujille!

Vastaukset ovat esillä anonyymisti, mutta osassa lähde lie tunnistettavissa. Markkinointihenkisyys siis kannatti tälläkin kertaa! Vastaukset on myös kevyesti stilisoitu alkuperäiseen ajatukseen kajoamatta. Raportti herättäköön ajatuksia ja toimikoon keskustelujen aktivoijana. Miten olisit itse kysymyksiin vastannut?

Marjut Haapanen
Hankekoordinaattori

KOKO KYLÄ KOTOUTTAA -hanketta rahoitti työ- ja elinkeinoministeriö. Hanketta toteutettiin 1.3.–31.12.2016. Koko kylä kotouttaa keräsi kotouttamisen hyviä käytäntöjä ja jakoi niitä kentälleen kylätoimijoille & Leader-ryhmille. Materiaalipankki: bit.ly/2GUh5sj

SUOMEN KYLÄTOIMINTA RY toimii paikallista kehittämistä edistävien järjestöjen, kylien ja Leader-ryhmien edustajana. Toteutamme yhteistoimintaa ja verkottumista yhdessä 19 maakunnallisen kyläyhdistyksen ja 54 Leader-ryhmän sekä näiden kautta yli 4 200 kylän ja kaupunginosan kanssa.

Kysymykset

1. Miten edustamasi taho toimii/haluaisi toimia kotouttamisen hyväksi?
2. Mitä tavallinen ihminen voi tehdä kotouttamisen onnistumiseksi?
3. Mitkä mielestäsi ovat kotouttamisen suurimmat haasteet kylätasolla?
4. Mitä mahdollisuuksia kotouttaminen mielestäsi avaa?
5. Kuntaan tuli kiintiöpakolaisia. Miten heidät saataisiin pidettyä meillä?
6. Auttamisen into on palava. Mitä EI kannata tehdä tai sanoa?
7. Kotouttajan kultaiset säännöt?
8. Millaisia Leader-hankkeita toivoisit kotouttamiseen?
9. Maahanmuuttajat hakeutuvat pitkälti pääkaupunkiseudulle ja kasvukeskuksiin. Mitä annettavaa maaseudulla heille olisi?
10. Vapaa sana

Kotouttamiskyselyn raportti. Toteutettu SurveyPalilla, mahdollistajana Maaseutuviraston Verkostopalvelut-yksikkö. 2016

1. Miten edustamasi taho toimii/haluaisi toimia kotouttamisen hyväksi?

• **TAVOITTEENAMME ON**, että myös maaseutukuntiin ja haja-asutusalueille jäisi maahanmuuttajia asumaan.

• **CASE PUNKALAUDUN**, Maahanmuuttajat maaseudun arjessa -hanke kotouttaa kokonaisvaltaisesti Punkalaitumella. Pähkinänkuoressa kotouttaa, työllistää, ohjaa opintoihin ja ylipäätään arjen hallintaan. Kaikki mitä elämässä vastaan tulee hoidetaan. Punkalaitumen mallia on viety jo ympäri Eurooppaa.

• **4H-TOIMINTA ON** kaikille avointa ja mielellämme toivotamme kaikki lapset ja nuoret mukaan toimintaamme. Yhtä lailla järjestämme toimintaan voi osallistua myös vapaaehtoisena.

• **AIVAN ALUKSI** linjasimme hallituksessa, että yhdistys on maahanmuuttomyönteinen ja kehottaa jäsenjärjestöjä, jotka ovat käytännön toimijoita,

suhtautumaan asiaan samoin. Samalla kehotamme ottamaan yhteyttä vastaanottokeskuksiin ja kutsumaan turvapaikanhakijoita/maahanmuuttajia omiin kylätapahtumiin sekä tarjoamaan ohjelmaa ja ajanvietettä keskuksiin.

Nyt olemme aloittamassa kansainvälistä (6 maata) hanketta Welcome to Europe - 3I, Internationalisation, Immigration and Inclusion, jossa kaikilla tasoilla (kunta/kaupunki, yhteisöt, yksilöt) annetaan eväitä ja välineitä kohtaamaan muualta tulleita ja kototuttamaan heitä. Projekti on 2-vuotinen ja koostuu pääasiassa seminaareista (5) ja niiden tuotoksena syntyneestä ohjekirjasta. Seminaarit striimataan, joten niitä voi seurata kuka vaan eikä tarvitse välttämättä matkustaa.

• **KAINUUN NUOTTA RY** on aktiivinen toimija monikulttuurisuuden edistäjänä ja kotoutumisen tukijana. Erilaista aiheeseen liittyvää hanketoimintaa on ollut jo vuosien ajan. Tällä hetkellä on meneillään RAY-rahoitteinen Monika monikulttuurinen toimintakeskus -toiminta ja ESR-rahoitteinen Maahanmuuttajien osallisuus Kainuussa -hanke.

• **KYLÄLLÄMME ON** kaksi maahanmuuttajaa, jotka on heti heidän tultuaan pyydetty mukaan lentopalloporukkaan (onneksi sattui tykkäämään lentopallosta). Kyläyhdistys haki ja sai apurahaa heidän työllistämisekseen kylätalon toiminnoissa, siivouksissa, kahvituksissa, kerhojen apuohjaajina.

• **MEILLÄ KYLÄYHDISTYKSESSÄ** kuntouttavassa työtoiminnassa/palkkatu-
etussa on töissä maahanmuuttajia.

• **TE-HALLINNOLLA ON** oma, selkeä, lakiin perustuva roolinsa kotouttamistyössä.

• **TOIMIN VIRANOMAISENA**, asiakkainamme kiintiöpakolaiset. Tehtävämme on hoitaa mm. kuntaan tulevien pakolaisten maahantulon valmistelut, ensi-huolto, ajanvaraus terveystaloihin, tulkkilaukset ja auttaa muutenkin asettumisessa Suomeen ja paikkakunnalle. Vastaa kyselyyn ajatellen, mitä kiintiöpakolaisten kanssa tulisi tehdä.

• **LÄHINNÄ TYÖHARJOITTELUPAIKKOJEN** tarjoaminen ja niiden järjestäminen yhdessä yhteistyötahojen kanssa.

• **SUOMEN PUNAINEN RISTIN** vapaaehtoiset järjestävät kotoutumista tukevaa toimintaa ja voivat olla kunnan tukena kotoutumisessa. Tällaisia toimintoja voivat olla mm. asumisapu, kielikerhot tai kansainväliset klubit.

Uudet tulijat ovat tervetulleita mukaan Punaisen Ristin toimintaan tasavertaisina toimijoina, mikä voi olla merkittävä askel kotoutumisessa. Punainen Risti myös kouluttaa vapaaehtoisia.

• **KUTSU KYLÄN** tapahtumiin koskee kaikkia kylän alueella asuvia (kyläyhdistyksen toiminta-alue), myös maahanmuuttajia. Uusille asukkaille viedään tervetulo-kirje, jossa on lisätietoa kylän yhdistyksistä ja palveluista.

• **OTAMME YHTEYTTÄ** lapsiin ja perheisiin ja olemme heidän kanssaan ns. normaalisti, niin päivähoidossa kuin koulussa. Kielenä viittomat, kuvat, eleet, hymyt jne.

• **TEEMME ALKUKOTOUTTAMISEN** meiltä lähteville asukkaille.

Eli hoidamme kaikki viralliset paperiasiat ja hommaamme heille asunnon.

• **HALIKON VASTAANOTTOKESKUKSEN**

kielikerho.

• **EDUSTAN SUOMEN PUNAINEN RISTIN LÄNSI-SUOMEN PIIRIN** alaisena toimivaa turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskusta. Pyydän huomioidaan, että kotouttaminen terminä kuuluu oleskeluluvan saaneen maahanmuuttajan kanssa työtä tekevälle taholle, ei turvapaikkaprosessissa olevaan henkilöön kohdistuvana toimenpiteenä.

• **TEEN SOSIAALITYÖTÄ** vastaanotto-keskuksessa Helsingissä. Asiakaskuntani koostuu yksityismajoituksessa asuvista turvapaikanhakijoista.

• **VASTAANOTTOKESKUKSESSA JÄRJESTÄMME** turvapaikanhakijoille vastaanottotoimintaan kuuluvat palvelut, mm. suomalaisen yhteiskuntaan perehdyttävät kurssikokonaisuudet sekä suomen kielen opetusta.

- **TARJOAMME MATALAN** kynnyksen neuvontaa, autamme työnhaussa, mahdollistamme erilaisia osallisuuden muotoja, pyrimme estämään rasismia, järjestämme kieliopetusta. Haluaisimme tavoittaa ne maahanmuuttajataustaiset ihmiset, jotka ovat haavoittuvimmassa asemassa. Haluaisimme tarjota oleskelupaikan, jonka saisi muovata kohtaamaan siellä oleskelevan yhteisön omia tarpeita ja mieltymyksiä.

- **JAAMME TIETOA** arjen käytännön asioissa ja olen käytettävissä jos vain ajallisesti mahdollista.

- **TYÖLLISTÄMME KYLÄAVUSTAJINA** maahanmuuttajia.

- **VASTAANOTTOKESKUKSESSA ALOITAMME** ns. kotouttamisen täysin perusasioista. Tietoa Suomesta, Suomen tavat ja kulttuuri, liikenne, kielen opettelua, ohjausta ja neuvontaa kaikessa. Varsinainen kotouttamisprosessi käynnistyy sosiaalitoimen puolella, kun asiakas on saanut oleskeluluvan ja kuntapaikan.

Tervetuloa!

2. Mitä tavallinen ihminen voi tehdä kotouttamisen onnistumiseksi?

- **TAVALLINEN IHMINEN** tarvitsee luontevia kohtaamisia uusien ihmisten kanssa. Yhteiset tapahtumat ja luontevat kohtaamiset ovat avain kaksisuuntaiselle kotoutumiselle.

- **TAVALLINEN IHMINEN** voi osallistua kotouttamiseen monella tavalla ja nimenomaan pienellä tavalla. Voi osallistua ystävänä/tukihenkilönä, ottaa mukaan kerho/yhdistystoimintoihin, kahvitella meillä/teillä, lasten yhteisillä leikeillä vaikka leikkipuistossa. Lahjoittaa hyvää tavaraa/vaatetta. Kohdata vain maahanmuuttajataustainen ihminen rohkeasti ja aloittaa vaikka sanomalla hei. Taivas on rajana ideoille ja tavoille miten ihmisten kanssa voi toimia. Suomen kielen opetusta voi jokainen toteuttaa

omien resurssien myötä, ei tarvitse olla koulutettu opettaja, maalaisjärki riittää.

- **KUTSUA MAAHANMUUTTAJIA** mukaan kaikkeen, mitä kylillä tehdään.

- **SUHTAUTUA MYÖNTEISESTI** esim. kadulla tapaamiinsa ihmisiin, antaa omastaan (ajasta, rahasta, välineistä, vaatteista, huonekaluista jne.), ottaa rohkeasti kontaktia muualta tulleisiin, kutsua mukaan harrastetoimintaan (jo aika paljon lapsia on esim. liikuntaharrastuksissa mukana). Kyläyhdistys/yhteisö voi tarjota vapaaehtoistyötä, harjoittelupaikan tai ihan palkkatyötä, jos se on mahdollista.

- **OLLA AVOIN** ja rohkea. Hankkia tietoa ja kohdata ennakkoluulottomasti ihmisiä, osallistua vapaaehtoistoimintaan ja kutsua uusia ihmisiä mukaan toimimaan.

Pienillä arkipäivän teoilla on merkitystä. Kotouttamisen onnistuminen edellyttää kuntatason päätöksentekoa. Kotoutuminen on niitä arjen pieniä tekoja, joita jokainen voi tehdä.

- **TAVALLINEN IHMINEN** voi hymyillä ja tervehtiä – sekin on jo paljon. Voi myös pyytää mukaan esim. liikuntaporukoihin, joissa kielitaidolla ei ole niin merkitystä, mutta syntyy lujia ystävyys-suhteita.

- **TERVEHTII JA** muutenkin kohtelee kuin ketä hyvänsä.

- **VARSIN PALJON.** Aloittaa voi vaikka maahanmuuttajanaapurin tervehtimisestä. Jutella kurditaustaisen kaupan kassan kanssa. Kutsua kotiin lasten maahanmuuttajataustaisia luokkatovereita. Minulla henkilökohtaisesti on erinomaiset

kokemukset kahdesta pienestä pojasta, toinen virolainen ja toinen venäläinen. He tulivat pieneen Jyrängön kouluun aivan ummikkoina nuoremman, 8-vuotiaan poikani luokalle. Kun ei yhteistä kieltä ollut, pojat turhautuivat ja alkoivat häiriköidä. Poikani auttoi heitä minkä osasi. Onneksi saimme sitten järjestettyä koululle työkokeiluun venäjää taitavan avustajan. Pojat tulivat aina koulupäivän jälkeen kotiimme, vanhaan omakotitaloon jossa oli tilaa touhuta. Pojat sopeutuivat, oppivat suomen ja poikani sai elinikäiset ystävät – kuten koko perheemme.

• **KOHDATA IHMINEN** ihmisenä, yksilönä. Ei mietitä ulkonäköä, ihon väriä, kulttuuria, uskontoa, taustaa, vaan otetaan mukaan tapahtumiin, tilaisuuksiin, harrastuksiin. Kohdellaan tasa-arvoisesti muiden ihmisten kanssa. Toimi kuin toimit muidenkin naapurien/ystävien/tuttavien kanssa. Helposti etenkin pienellä paikkakunnalla soitetaan sosiaalitoimistoon tai maahanmuuttotoimistoon, jos esimerkiksi kaupassa on törmätty johonkin ongelmaan. Ei esimerkiksi

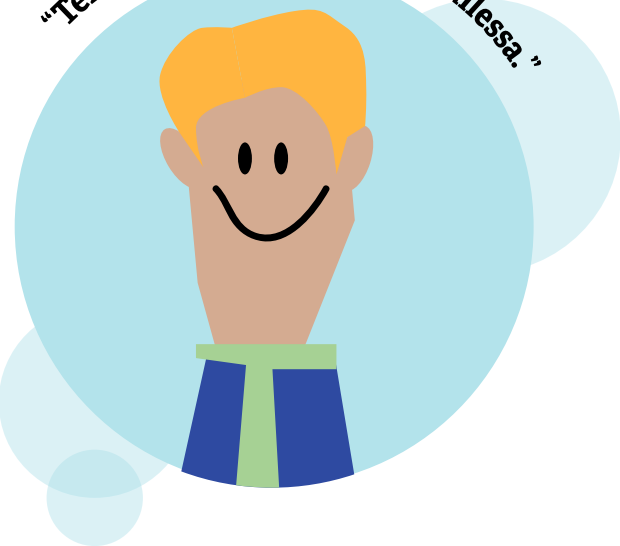
osattu punnita tuotteita oikein ja toivotaan maahanmuuttotoimistosta ratkaisua, vaikka kaikkien kannalta olisi ollut parempi ratkaista ongelma/tilanne siinä hetkessä. Tavallinen ihminen voi näyttää esimerkkiä, miten tuotteet punnitaan tai mistä löytyy kaupasta maidot. Pieniä asioita kotouttamisen eteen voivat tehdä kaikki. Kotouttaminen ja siihen liittyvä työ ei ole ainoastaan viranomaisten tehtävä, vaan koko paikkakunnan asia.

• **NO TÄMÄ** asia riippuu paljon siitä, miten ihminen suhtautuu Suomeen tuleisiin uusiin ihmisiin. Kotouttamista ei saa liikaa tuputtaa ihmisille. Tavallinen ihminen ei voi paljon yksin tehdä mitään.

• **KAIKKI LÄHTEE** siitä, että on kohtamismahdollisuuksia. Aluksi uutta tulijaa tuetaan tarvittaessa, sitten uusi tulija osallistuu ja mahdollisimman nopeasti uusi tulija toimii tasavertaisena toimijana. Tavallinen ihminen voi toimia vapaaehtoisena vaikka SPR:n asumisavussa tai ystävätoiminnassa, vapaaehtoisena esim. suomen kielen kerhossa tai kansainvälisessä kerhossa ja lopuksi antaa mahdollisuuden uudelle tulijalle toimia

tasavertaisena kansalaisena yhteiskunnassa. Punaisella Ristillä on valmiita kotouttamistoimintamalleja joita SPR:n osastot ja vapaaehtoiset voivat halutessaan hyödyntää.

”Tervehtiä hymyillen vastaan tullessa.”

• **TERVEHTIÄ HYMYILLEN** vastaan tullessa. Kysyä, mitä kuuluu tai voinko auttaa, jos siltä tuntuu. Toimitaan, kuten kaikkien muidenkin uusien ja vanhojen kyläläisten kanssa.

• **TULLA YSTÄVÄKSI** maahanmuuttajaperheelle; auttaa arkisissa asioissa esim. kaupankäynti, kyläily.

• **NEUVOA JA** opastaa käytännön asioissa. Olla ystävä, joka tukee maahanmuuttajaa kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan.

• **VOI JÄRJESTÄÄ** toimintaa, kerhoja tms. vastaanottokeskuksiin tai maahanmuuttajille. Yhtä tärkeää kuin itse toiminta on ystävällinen suhtautuminen ja keskustelu turvapaikanhakijoiden/maahanmuuttajien kanssa. Yritän kuvitella, mitä itse toivoisin, jos joutuisin pakenemaan vieraaseen maahan. Käytännön apu on

tärkeää, mutta myös ystävällinen vastaanotto, pienet keskustelut jne.

• **JOKAINEN VOI** suomalaisena kertoa maahanmuuttajalle, miten suomalainen yhteiskunta toimii, miten suomalainen perhe elää jne.

• **HYVÄKSYÄ ERILAISUUS**, hankkia tietoa eri kulttuureista. Tietämättömyys usein vaikuttaa asenteisiin negatiivisesti.

Osallistamalla erilaisiin toiminnallisiin ryhmiin ja ”kerhoihin”, joissa on sekä maahanmuuttajia että kantasuomalaisia.

Arjessa ottaa ihmiset huomioon, hymyilee ja tervehtii, ehkä vaihtaa muuttaman ystävällisen sanan. Pienet asiat ovat merkityksellisiä maahanmuuttajille, jotka yrittävät sopeutua uuteen ja vieraaseen kulttuuriin.

• **OTTAA KONTAKTIA** turvapaikanhakijoihin ja muihin maahanmuuttajiin, osallis-

tua yhteisiin tapahtumiin, vapaaehtoistyöhön jne.

• **ROHKEASTI KUTSUA** ihminen mukaan tapahtumiin ja muuhun tekemiseen, vaikka yhteistä kieltä ei löytyisikään.

• **ENSIKSI SUHTAUTUA** positiivisesti turvapaikanhakijoihin ja haluta toimia yhteistyössä heidän kanssaan. Yhdessä katsoa, mitkä osaamiset kullakin henkilöllä on ja hyödyntää tekemisiä sen kautta.

• **KUTSUA MUKAAN** yhteisön toimintaan.

• **OLLA TUKENA** maahanmuuttajalle, ohjata ja opastaa arkipäiväisissä asioissa. Positiivinen ja rohkaiseva asenne tärkeää, kielitaito sivuseikka. Asiointi kaupassa ja asioilla, tutustuttaa ympäristöön ja ihmisiin. Luoda uusia tottumuksia, uusia paikkoja ja harrastusmahdollisuuksia.

3. Mitkä mielestäsi ovat kotouttamisen suurimmat haasteet kylätasolla?

- **MIKÄLI MAAHANMUUTTAJILLA** on oma samankielisten yhteisö, ei kontakteja välttämättä synny kantaväestöön, kun toimitaan ”omalla porukalla”. Samoin suomalaiset voivat ajatella, että niillä on ne omat porukat, joten ei tupata. Luontevia kohtaamisia tarvitaan, jotta tutustutaan ihmisiin etnisyyden takana.
- **KYLÄTASOLLA VOIVAT** aikuisten suomen opinnot olla kovin kaukana, kun ei saada riittävän isoja ryhmiä. Näin tulee kohtuuttoman pitkiä koulupäiviä vanhemmille ja lapsille pitkiä hoito/koulupäiviä sekä vielä sekoitusta molemmista. Työpaikkojen löytyminen. Näin kokemuksella sanottuna mielestäni kotouttaminen on kylätasolla helpompaa kuin kaupunkitasolla. Maalla pystyy antamaan enemmän henkilökohtaista aikaa ihmisille. Kaupungeissa resurssit ovat riittämättömät suurelle määrälle kotoutettavia ja myös kantaväestössä on kotoutettavia.
- **ENNAKKOASENTEET JA** mahdolliset pelot.
- **KANTAVÄESTÖN PUOLELTA** ennakkoluulot tai suoranainen rasismi, yhteisen

kielen puute, sopivien asuntojen puute, työnohjauksen puute (sitoo käytännössä paljon), sopivan työn puute tai se, ettei hoksata millaista (vastikkeetontakin) työtä voisi tarjota.

Maahanmuuttajien puolelta suomalaisen kulttuurin, käytäntöjen, yhteiskunnan ja lain tuntemisen puute, erilaiset käsitykset yhdistystoiminnasta tai suoranainen ymmärtämättömyys: monissa maissa ei järjestötoimintaa ole tai se on valjastettu varainhankintaan ja voi olla hyvin korruptoitunutta ja keskittynyt oman edun tavoitteluun. Vapaaehtoistyön käsitteäkään ei välttämättä ole, vaan työstä oletetaan aina hyötyvän rahallisesti/välineellisesti.

• **KOTOUTTAMINEN ON** viranomaisen lakisääteinen tehtävä. Hyvä kotoutuminen merkitsee työllistymismahdollisuuksia, koulutusta, arjen hyvinvointia ja yhteiskunnan tuntemusta. Etäisyydet ja palveluiden saatavuus kylätasolla usein haastavaa.

• **KUN PIENELLE** kylälle tuodaan pari maahanmuuttajaa, haasteita ei oikeas-

taan ole. Haasteet syntyvät siitä, että pakolaiset sijoitetaan isoina laumoina.

• **IHMISTEN ROHKEUS** muuttaa omia kaavojaan esim. vieraannäköisille puhuminen.

• **ENNAKKOLUULOT.**

• **IHMISET HELPOSTI** pitävät yhteisen kielen puuttumista liian haasteellisenä asiana. Vaikka yhteistä kieltä ei olisi, elekielellä pärjää ja pikkuhiljaa kielen opettelu käynnistyy. Pienellä paikkakunnalla voidaan säikähtää, jos nimi on erikoinen tai suomi ei ole äidinkieli. Suurimpia haasteita on varmasti, miten erityisesti pienten paikkakuntien asukkaat saadaan ymmärtämään, että maahanmuuttajat ovat aivan tavallisia kuntalaisia. He eivät ole kunnalle rasite vaan rikastuttavat yhteisöä, he ovat oikeutettuja samoihin sosiaalietuuksiin ja heillä on samat velvollisuudet ja oikeudet. = Samanlaisia kuntalaisia kuin muutkin. Haaste voi myös olla työpaikkojen löytäminen. Pienillä paikkakunnilla voidaan helposti vaatia täydellistä kielitaitoa, vaikka kielitaito varmasti karttuisi myös työn ohessa.

• **ASUMISEN JÄRJESTÄMINEN**, kieliongelmat, eri kulttuurien kohtaaminen, uskonnolliset höpinät puolin ja toisin, koulutuksen järjestäminen aikuisille ja varsinkin lapsille. Kotouttamista ei saa siksi tuoda maaseudulle, että täällä on perinteisesti tehty paljon talkoilla ja nyt odotetaan että pakolaisetkin hoidettaisiin talkoilla.

• **IHMISTEN ASENTEET.**

• **PIENISSÄ KYLISSÄ** on vähän tekemistä. Kotoa pitää myös itse lähteä kylille rohkeasti ja tutustua ihmisiin. Jos ilmaisee haluavansa seurata tai apua, niin kyllä sitä sitten helpommin saa.

• **ENNAKKOLUULOT!** Ja se, että on vaikea tulla ulkopuolelta tiiviiseen yhteisöön.

• **HYVÄKSYNTÄ, PALVELUT**, onko kaikki palvelut tarjolla esim. maahanmuutto-toimisto? Aktiviteetit ja harrastusmahdollisuudet.

• **KYLÄYHDISTYKSEN ALUEELLA** voi olla äänekäs vähemmistö, joka suhtautuu kriittisesti toimintaan. Mutta luultavasti enemmistö on ainakin sitä mieltä, että muualta tulevatkin ovat ihmisiä, ja niihin pitää olla ystävällisesti yhteistyössä. Kyläyhdistys voi joutua pitämään mata-

laa profiilia tässä, mutta on kuitenkin tärkeää, että tiedotusvälineissäkin tulee esille, että kyläyhdistys on ystävällisen kotouttamisen kannalla.

Vastaanottokeskuksissa yksi suurimmista ongelmista on laitostuminen: jos ei ole tekemistä niin asukkaiden vuorokausirytmä voi kärsiä ja osallistuminen kerhoihin jne. ei enää kiinnosta. Tulisi aloittaa toiminta heti, kun tulijat vielä ovat kiinnostuneita ja yrittää pitää yllä toimintaa, joka tukee asukkaiden vuorokausirytmä ja osallistumista. Kyläyhdistyksillä voi olla tässä aivan keskeinen merkitys. SPR ja muut vastaanotto-keskusten ylläpitäjät ja henkilökunta työllistyy alussa käytännön asioiden (terveystarkastukset, rokotukset, tulkkipalvelut, kielikoulutus, poliisin haastattelut, huoneiden huolto, ruokapalvelut jne.) kanssa.

• **MYÖNTEINEN SUHTAUTUMINEN** tullaan, erilaisuuden salliminen.

• **VAIKEA SANOA**, koska olen aina tehnyt töitä Helsingissä, mutta luulen että syy siihen ettei asiakkaat pysy pienillä paikkakunnilla on se, että he ovat tottuneet elämään suurissa kaupungeissa. Tukiverkosto ja ”maanmiehet” pääkau-

punkiseudulla houkuttelevat. Työllistymisen haasteet ja opiskelupaikkojen vähäisyys.

• **ENNAKKOLUULOT TUNTEMATONTA** kohtaan.

• **TIEDÄN VAIN** parista kyläpaikasta ja kummatkin ovat hyvin erilaisia ilmapiiirtään. Toisessa on paljon rasismia, josta on koitunut huomattavia ongelmia kotoutumiseen. Toisessa rasismia ei näy juuri lainkaan, vaikka maahanmuuttajia on paljon suhteessa kantaväestöön. Kummassakin paikassa on pienet resurssit kotouttamiseen, mutta sekin lienee paikkakunta-kohtaista.

• **RAHOITUS JA** tietämättömyys eri kulttuuritaustoista. Ennakkoluulot, jotka voivat olla tosi syvälle juurtuneet.

• **KYLÄTASOLLA NÄYTTÄISI** olevan tiiviin yhteisön ongelma, jossa ulkopuolelta tulevaan suhtaudutaan aluksi varovaisesti. Sama kyllä koskee kaikkia uusia kyliin muuttajia.

• **KYLÄT PIENIÄ**, usein sisäänpäin lämpäviä. Uusia ihmisiä vaikea hyväksyä piiriin. Ennakkoluulot ja asenteet, kun ei olla totuttu erilaisuuteen. Harrastusmahdollisuudet rajalliset etenkin talvisin.

KUVAT: PUNKALAITUMEN MAAHANMUUTTAJAHANKKEIDEN ARKISTO.

4. Mitä mahdollisuuksia kotouttaminen mielestäsi avaa?

- **KYLILLE SAADAAN** uusia aktiivisia ihmisiä, se lisää elinvoimaa.
- **ON MONIA** työpaikkoja, joissa tarvitaan työvoimaa ja työn laatu voi olla sellaista, ettei niihin menijöitä ole. On hyvä aloittaa jostakin ja hyvällä kotouttamisella ja opinpolulla voi kotoutua maaseutu- maisille paikkakunnille jäädäkseen. Kylät tarvitsevat uusia ihmisiä, koska monessa paikassa kuolleisuus on suurempi kuin

syntyvyys.

Maatilat eivät voi olla katoava luonnonvara ja niiden tulevaisuutta pitäisi vaalia; maahanmuuttajista voisi saada hyvin työntekijöitä niihin ja jopa jatkajia. Hyvin hoidettu kotouttaminen maksaa yhteiskunnalle vähemmän kuin huonosti hoidettu kotouttaminen. Tarvitsemme uusia eri alojen osaajia, monikulttuurisuus rikastuttaa puolin ja toisin.

- **EHDOTTOMASTI ENEMMÄN** mahdollisuuksia, uusia asukkaita maaseudulle toivottavasti. Uusia näkemyksiä ja myös käsipareja tekemään työtä maaseudulla ja kaupungeissa.

- **RIKKAAN, MONIMUOTOISEN** ilmapiirin, jossa kaikki on mahdollista eikä ketään kahlehdita. Voimme oppia maahanmuuttajilta paljon, ja toisin päin. Saamme lisää käsipareja, silmiä ja ideoita yhtei-

seen toimintaan tai yritystoimintaan, saamme lisää kuluttajia, osallistujia, kavereita lapsille, seuraa aikuisille. Saamme maahanmuuttajien avulla korjattua huoltosuhdetta; jo nyt syntyvyyden kasvu on maahanmuuttajien ansiota.

Saamme mahdollisesti uusia kaupasuhteita uusiin maihin, matkailijoita Suomeen tai toisinpäin.

Kotouttaminen avaa myös väylän kantaväestölle ja aiemmin maahantulleille merkitykselliseen vapaaehtoistyöhön.

- **KOLMANNEN SEKTORIN** toimijat voivat edistää kotoutumista ja tukea viranomaisia kotouttamistyössä. Prosessi on

kahdensuuntainen oppimisprosessi, joka avaa paljon uusia mahdollisuuksia.

- **OMALLA KYLÄLLÄMME** pakolaiset ovat tulevaisuudessa turvaamassa esim. kyläkoulun säilymisen, kunhan perheiden yhdistämishjelma tuo miehen vaimon ja seitsemän lasta hänen luokseen. He ovat lasten kerhoissa avustaessaan hyvää kansainvälisyyskasvatusta pienen kylän lapsille. Kylätalon toiminnalle he ovat olleet piristysruiske tehdessään eksoottisia ruokia pop up -ravintoloissa – kyläläiset ovat ihastuneet kovasti irakilaiseen ruokaan.

- **ERILAISIA IDEOITA**, toimintatapoja.

- **MAHDOLLISUUDET OVAT** melkein rajattomat. Kansainvälisistä verkostoista lähtien.

- **KOTOUTTAMINEN ON** kaiken perusta, ilman kotouttamista pakolaiset ovat kunnassa vain vieraana, käymässä. Jos he kotoutuvat paikkakunnalleen, tulee heistä mahdollisesti uutta työvoimaa paikkakunnalle ja he perustavat sinne perheensä. Ilman kotouttamista ja siihen panostamista eivät pakolaiset välttämättä jää paikkakunnalle asumaan pidemmäksi aikaa. Mutta jos he saavat työ/opiskelupaikkoja, ystäviä ja tuttavuuksia paikkakunnalta on heidän myös helpompi

viihtyä ja jäädä paikkakunnalle luomaan uutta elämää.

- **SUOMEEN ON** kehittynyt uusi ”kotouttamistalous”, josta moni tahto pyrkii hakemaan oman järjestönsä varainhankintaan uusia mahdollisuuksia. Auttamisen halu ei ole siinä takana vaan pelkkä raha.

- **UUSI TULIJA** voi toimia tasavertaisena ihmisenä yhteiskunnassa tuntematta olevansa taakka tai ulkopuolinen. Uusien tulijoiden kunnollinen kotouttaminen on meidän yhteiskunnalle enemmän mahdollisuus kuin ongelma.

- **UUDET ASUKKAAT** on aina tervetulleita. Tutustumalla myös ennakkoluulot hälvänevät. Uudet asukkaat rikastuttavat kyliä, jos vaan rohkeasti lähtevät mukaan tapahtumiin.

- **SEN, ETTÄ** pääsee sisälle yhteiskuntaan, on yksi joukosta.

Monipuolisuutta meidän elämäämme, vinkkejä ruokailuun, vaatetukseen, miten asioita muualla maailmassa tehdään.

- **KOTOUTTAMINEN TUO** uutta väriä kylään ja saattaa tuoda myös uusia asukkaita, koululaisia ja työntekijöitä alueelle. Jos kylään tulleet joskus pääsevät palaamaan kotiinsa, niin kylä saa kuitenkin hyvää mainetta ja ”lähettiläitä” näiden kotimaahan.

Olen itse vetänyt kielikerhoa vastaan-

ottokeskuksessa 8 kk. En ole suomen opettaja enkä ole varma siitä, miten paljon olen opettanut suomea turvapaikan hakijoille. Mutta vastaanotto on ollut erittäin lämmin ja kiitollinen ja olen itse saanut tästä paljon. Varsinkin, kun välillä olen vähän masentunut julkisuuden pakolaiskeskustelusta, niin tällainen käytännön toiminta on ollut itselleni parasta terapiaa. Ja luulen, että olen myös auttanut pakolaisia edes hieman heidän vaikeassa tilanteessaan.

- **VUOROVAIKUTTEISTA KANSSAKÄY-MISTÄ**, toiseen kulttuuriin tutustumista, oman kotoisen & suomalaisen identiteetin löytymistä.

- **ANTAA ASIAKKAALLE** mahdollisuuden toimia täysivaltaisena yhteisön jäsenenä ja kehittää itseään. Työelämään pääseminen usein kannattelee traumatisoituneita asiakkaita, sillä ihmiset, etenkin miehet, ovat tottuneet tekemään töitä nuoresta pitäen ja elättämään perheensä.

Jos asiakas kotoutuu hyvin, vältetään tällä mahdolliset mielenterveysongelmien tuottamat kulut.

- **HYVÄN, IHMISARVOISEN** ja mielekkään elämän uudessa kotimaassa.

- **KOTOUTTAMINEN SEN** poliittisessa merkityksessä painottuu pitkälti työl-

listymiseen. Mielestäni muillekin osallistumisen muodoille (vapaaehtoistyö) pitäisi antaa painoarvoa: Työsopimuksen saamiseksi vaaditaan niin paljon kantasuomalaista suosivaa sosiaalista pääomaa ja mahdollinen työpaikka harvoin vastaa maahanmuuttajan osaamista, joten oman ”statuksen” parantamiseen työllistymisenkään ei aina anna mahdollisuuksia. Työllistyminen on kuitenkin tärkeä keino osallisuuteen, mutta jos se on virallisen sektorin ainoa avattava ovi, on kotouttamisen keinovalikoima todella puutteellinen.

- **YHTEISÖLLISYYTTÄ JA** uusia ajattelumalleja. Tuulahdus miten asioita voi tehdä monella eri tavalla. Oppia toinen toisiltaan ja luoda todellisia uusia ystäväsuhteita.

- **ESIMERKIKSI KYLÄYHTEISÖ** voi saada maahanmuuttajasta uutta osaamista, tietoutta.

- **RIKASTUTTAA IHMISTÄ** niin suomalaisia kuin maahanmuuttajia. Avaa uusia kanavia ajatella laajemmin elämää ja sen tuomia mahdollisuuksia. Antaa positiivisia kokemuksia negatiivisten ennakoasenteiden sijaan. Oppia ymmärtämään. Olemme kaikki pohjimmiltamme kuitenkin samanlaisia kansalaisuudesta tai uskonnosta huolimatta.

5. Kuntaan tuli kiintiöpakolaisia. Miten heidät saataisiin pidettyä meillä?

- **KOTOKAVERITOIMINTA.** Alueen kantasuomalaisista koulutetaan arjen kotouttajia uusille tulijoille. Alussa kotokaverit auttavat arjen toiminnoista selviämisessä ja paikkakuntaan tutustumisessa. Myöhemmin näistä suhteista usein syntyy tavallisia naapuriapusuhteita, joissa apu on vastavuoroista. Suomen kielen opetusta ja mahdollisuuksia sen ylläpitoon kannattaa kannustaa.

- **PUNKALAITUMELLE TULI** kiintiöpakolaisia ja hyvällä kotouttamisella heidät saadaan pidettyä. Ohjataan joka elämän vaiheessa eteenpäin, nuoret ja aikuiset opastetaan opiskelemaan ammattiin ja sitä kautta työelämään. Kun heidän kanssaan mennään rinnalla kulkien ja tukien, he pääsevät sisälle yhteiskuntaan ja saavat työpaikkoja, voivat ostaa omat kodit jne. Näin on Punkalaitumella tapahtunut.

Yksinkertainen ohje on ohjata ja auttaa heitä eteenpäin, ei tehdä puolesta.

Välinpitämättömyys vie heidät pois. Koko kunta kotouttaa: jotta tulijat saadaan pidettyä meillä, tarvitaan siihen kaikkia kunnan ihmisiä eri sektoreilta osallistumaan yhteisiin talkoisiin.

- **IHMISTEN SUHTAUTUMINEN** ja ystävyyssuhteet uusiin tulijoihin ovat avainasemassa. Tuntevatko tulijat itsensä tervetulleiksi.

- **OTTAMALLA HEIDÄT** mukaan yhteisöön, kutsumalla tapahtumiin, tekemällä heidän olonsa tervetulleeksi eleillä, olemuksella, tarjoamalla koulutus- harjoittelu- tai työpaikkoja. Tarjoamalla monimuotoista asumista, myymällä/ vuokraamalla asuntoja/taloja edullisesti, vaikka alle markkinahinnan (kunta subventoi osan). Korostamalla rauhallisuutta ja valinnanvapautta.

- **MAHDOLLISTAMALLA HEILLE** koulutus- ja työpaikkoja ja antamalla tukea arkeen.

- **AINAKIN HEILLE** on oltava ystävällisiä ja aloitettava kotouttaminen (=sitoutta-

minen) saman tien, jotta he haluaisivat jäädä.

- **ASUNTOASIAKUNTOON**, lapset päivähoidon ja kouluun, vanhemmat mukaan kaikenlaiseen toimintaan, koulutukseen ja työhön. Ihmiset haluavat yleensä olla osa yhteisöä ja antaa oman panoksensa. Heti alusta alkaen.

- **VARSINKIN ALUSSA** kielikoulutuksen järjestäminen paikkakunnalle on tärkeää. Ilman suomen kieltä ei Suomessa monikaan ovi avaudu. Jos kielikoulut järjestetään esimerkiksi lähempänä olevassa isommassa kaupungissa, kyllä sinne helposti halutaan myös muuttaa.

Erityisesti pienellä paikkakunnalla viranomaistyön lisäksi on tärkeää saada paikallisista kuntalaisista ystäviä. Ystäviperheitä pakolaisille edesauttamaan yhteiskuntaan ja paikkakunnalle sopeutumista.

Olisi myös hyvä tehdä ennen pakolaisten saapumista työtä sen eteen, että

paikalliset ”sopeutuvat” uuteen tilanteeseen. Varsinkin pienellä paikkakunnalla voivat negatiiviset ennakoasenteet korostua ja onkin tärkeä luoda vastaanottavaa ilmapiiriä.

Maahanmuuttajat eivät välttämättä heti opi asioimaan kaupassa oikein, eivät ymmärrä että meillä jonotetaan virastoissa tai miten muut asiat meillä hoidetaan. Tämä vaatii tietysti myös paikkakunnalta sopeutumista ja kärsivällisyyttä. Yleisötalaisuuksia, koulukierroksia ym. olisi hyvä tehdä ennen kiintiöpakolaisten saapumista kuntaan. Kaikkein tärkeintä on auttaa heitä arkisissa

asioissa, erilaiset tapahtumat ja tilaisuuksudet ovat toki mukavia, mutta eihän kenenkään elämän tarvitse olla pelkkää juhlaa. Arkiset asiat ovat ne, jotka tekevät paikkakunnasta kodin.

• **KIINTIÖPAKOLAISET JÄÄVÄT** niille paikkakunnille, joissa työllisyystilanne on hyvä. Hyvä työllisyystilanne luo myönteisen ilmapiirin kuntiin.

• **KOTOUTTAMALLA NIIN**, että uusi tulija on löytänyt paikkansa yhteiskunnasta, tuntee olonsa hyödylliseksi ja tasavertaiseksi sekä tervetulleeksi.

• **OHJAAMALLA TUTUSTUMAAN** kyliin ja ihmisiin. Jos vain ollaan oman porukan

kesken, vierauden tunne ei katoa.

• **OTETAAN/HAETAAN KYLÄN** asioihin ja toimintoihin mukaan.

• **JÄRJESTÄMÄLLÄ KUNTAAN** kaikki palvelut, joita he tarvitsevat. Harrastusmahdollisuudet ja aktiviteetit, kunta-laisten suvaitsevaisuus ja tutustuminen maahanmuuttajiin auttaa paljon kotoutumisessa.

• **VARMASTI YSTÄVÄLLINEN** vastaanotto on kaikkein tärkein. Myös työpaikka ja erilaiset palvelut auttavat, ja pakolaisten ottaminen mukaan toimintaan. Yhdistys tarvitsee uusia toimijoita, siksi kannattaa suunnitella toimintaa niin,

että myös pakolaiset voivat osallistua. Aivan samoin kuin kannattaa suunnitella toimintaa niin, että kylän nuoret, pienten lasten perheet, vanhukset jne. voivat osallistua. Siis toiminnan ajankohdat, ruokatarjoilut jne. niin, että ne sopivat eri ryhmille.

• **MONIPUOLISET HARRASTUSMAHDOLLISUUDET** kaikenikäisille kiintiöpakolaisille, tukiperheet, ystävätoiminta, vierailut ja työkokeilut oman kylän yrityksissä.

• **SUOMEN KIELEN** intensiivisten kursien tarjoaminen ja mahdollisuus jatkaa ammatillisiin opintoihin ja sitä kautta työelämään. Yhteistoiminta paikallisten

kanssa.

• **JÄRJESTETÄÄN RIITTÄVÄSTI** aktiviteetteja, opiskelu- ja työmahdollisuuksia, kontakteja kuntalaisiin, vapaa-ajantointia jne. Lapsille maahanmuuttajaluokka.

• **PAKOLAISTEN PITÄÄ** tuntea paikka omakseen. Että heillä on siellä tulevaisuus sekä mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä. Maahanmuuttajayhteisöjen yhdistykset paikallisella osaamisella tuettuna voisivat vahvistaa toimijuutta tai kylätoimintaan osallistaminen. Muut tavat ovatkin jo vaikeampia ja ovat samoja, jotka vaikuttavat kyläen ihmis-

pakoon ja eriarvoistamiseen muutenkin: koulutus- ja elinkeinomahdollisuuksien lisääminen, enemmän kunnan palveluita jne.

• **ANTAMALLA HEILLE** mielekästä tekemistä ja kartoittamalla aikaisemmat ammatit ja osaamisalueet.

• **MUKAAN YHTEISEEN** toimintaan. Mahdollisesti työllistäminen kylän toimesta, sillä tekemätöntä työtä kylissä riittää. Ystäväksi yksinäisille.

• **YHTEISÖN TUKI** ja apu käytännön asioissa on pakolaisille ensiarvoisen tärkeää. Positiivinen kohtaaminen ja aito välittäminen.

6. Auttamisen into on palava. Mitä EI kannata tehdä tai sanoa?

- **KYSY, ÄLÄ** olet. Keskustelkaa asiasta. Hankkikaa tulkki, pyrkikää vähentämään väärinymmärrystä ja olettamuksia.
- **MAALAIJÄRKI ON** paras sanomaan, mitä kannattaa sanoa tai mitä ei. Meidän ei tarvitse muuttaa mitään tai olla muuta kuin olemme, omana itsenämme voimme kohdata maahanmuuttajia ja ajatella miten toimia. Jos haluaa jonkun kulttuuriin tutustua syvemmin, löytyy netistä tietoa, mutta noin 8 vuotta työtä mamujen kanssa tehneenä maalaisjärki on paras työväline. Puolesta tekeminen pitää tosin jättää, ohjaaminen on parempi ja näin samalla ihminen oppii eteenpäin. Maahanmuuttajista kyllä huomaa, miten he käyttäytyvät ja siihen oppii nopeasti suhtautumaan, mm. halaamiseen tai kättelyyn. Kiroamista nyt ei keltään sallita normaalistikaan.
- **MIELESTÄNI EI** ole sellaista mitä ei voisi sanoa ja mistä ei voisi keskustella. Tarvitaan kärsivällisyyttä puolin ja toisin ymmärtämisen kanssa.

- **TEHDÄ ASIOITA** maahanmuuttajan puolesta. Rinnalla voi kulkea, neuvoa ja opastaa, mutta ei tehdä valmiiksi.
- **PITÄÄ KUNNIOITTA** ihmisten yksityisyyttä, yksilöllisyyttä ja tapaa elää. Omia mielipiteitään ja valintojaan ei kannata pitää ainoina oikeina. Jos noudattaa normaaleja kohteliaisuussääntöjä, pärjää oikein mainiosti.
- **EI KANNATA** suhtautua alentuvasti.
- **KUUNTELEMINEN, LÄSNÄOLO** ja tilan antaminen on tärkeintä. Oma intoa kannattaa hillitä ja miettiä myös omia motiivejaan. Auttamistyössä voi uupua-kin nopeasti.
- **ETUKÄTEEN EI** kannata liikaa miettiä asioita, mitä kannattaa varoa tai miettiä loukkaako toista. Meillä on varmasti erilaisia tapoja jo kulttuurista johtuen, mutta ei niitä kannata etukäteen liikaa pelätä tai murehtia. Jos omaa peruskäytöstävät, pääsee niillä jo pitkälle.
- Liikaa ei kannata alkaa udella taustoja. Miksi olet tullut Suomeen, millainen

tilanne kotimaassasi on. Ne muistot voivat olla vielä liian tuoreita, eikä niistä välttämättä olla vielä valmiita puhumaan.

Viranomaisilla on vaitiolovelvollisuus eli kun kuntaan saapuu kiintiöpakolaisia ei heistä ole hyvä etukäteen antaa liikaa tietoja. He saavat sitten itse kertoa itsestään/perheistään mitä haluavat. Jokainen on kuitenkin yksilö eikä voi yleistää edes kulttuurillisia asioita. Jos kuntaan muuttaa toiselta paikkakunnalta suomalainen perhe, ei heistäkään anneta tietoja muille kuntalaisille; samat vaitiolovelvollisuudet kuin muidenkin asiakkaiden kanssa.

Helposti saatetaan olettaa tai yleistää kulttuurillisia asioita, vaikka jokainen meistä on yksilö. Täytyy muistaa, että tutustumalla pakolaisiin opimme heidät tuntemaan, emme niinkään lukemalla etukäteen kulttuurista.

- **ONKO INTO** palava?? On ratkaistava myös Suomen kansalaisten ongelmat,

työttömyys, yksinäisyys, ym. syrjäytymistä lisäävät ongelmat.

- **ÄLÄ TEE** toisen puolesta, tue ihminen tekemään itse!

- **EI PIDÄ** puhua negatiivisesti maista, joista he tulevat tai heidän olemuksestaan.

Varo loukkaamasta toisten uskontoa tai kulttuuria.

- **ERILAISSA KULTTUUREISSA** on erilaisia tapoja ja käytänteitä.

Huomioon ottaen kulttuuritaustan ei ole mitään tiettyä tapaa, mitä ei saa sanoa tai tehdä. Uskontoon liittyvät asiat varmaan päällimmäisenä.

- **EI KANNATA** luvata liikoja.

SPR:llä on ohjeet vapaaehtoisille. Niiden mukaan vapaaehtoinen ei kysele, mistä ja miksi pakolainen on tullut. Tämä siksi, että ei tule epäselvyyksiä siitä, että vapaaehtoiset osallistuisivat turvapaikan

päätöksentekoon tms. Jos pakolainen itse haluaa kertoa kotimaastaan, pako- matkasta tms. niin silloin tietysti kuunnellaan.

Heti ei tarvitse antaa puhelinnumeroa tai osoitettaan.

- **EI PIDÄ** arvostella toisen kulttuuria tai uskontoa huonompana kuin valtaväestön vastaavia.

- **”TIEDÄN MILTÄ** sinusta tuntuu.” Pukeutumiseen kannattaa kiinnittää huomiota etenkin kesällä ja helteillä. Vaikka itsekkin olen sitä mieltä että ”maassa maan tavalla”, niin varsinkin jos työskentelee maahanmuuttajien kanssa, narutopit ja minihameet saattavat hämmentää ja esim. työntekijänä uskotavuus kärsii. Monille miehille voi olla haastavaa sopeutua siihen, että nainen antaa ohjeistuksia ja tekee päätöksiä; vaatetus vaikuttaa myös asian hyväksy-

miseen ja siihen sopeutumiseen.

- **EI KANNATA** nostaa kulttuurieroja liian näkyväksi (pelottavaksi) tekijäksi toimintoja suunniteltaessa. Loppujen lopuksi ihmiset ovat hyvin samankaltaisia kulttuurista riippumatta. Molemminpuolinen kunnioitus kulttuurien välillä auttaa selviämään kulttuurierojen kanssa.

- **EI KANNATA** kertoa ”auttajalle”, että keksi itse tekeminen. Pitää istua alas ja miettiä asiaa yhdessä sellaisen ihmisen kanssa, joka tietää paljon ko. toimintaympäristöstä.

- **KYSEENALAISTAA HEIDÄN** uskontoaan ja erilaista tapaa toimia. Ole avoin ja halukas todelliseen yhteistyöhön.

- **TÄYTYY MUISTAA** että pakolaiset eivät ole ”jälkeenjääneitä”. He ovat ajattelevia ja fiksuja ihmisiä suurin osa. Liika holhoaminen ja puolesta tekeminen on huonoksi.

7. Kotouttajan kultaiset säännöt?

• **ÄLÄ YLIPALVELE.** Ohjaa ja neuvo tarvittaessa.

Anna mahdollisuus myös vastapalveluksiin.

Ymmärrä että ihmisillä on erilaisia toimintatapoja. Jos jokin on huono tapa Suomessa (esim. ilmastoon liittyen tai epäkohteliaista tai rikos), kerro miksi Suomessa toimitaan toisin. Ihminen itse tekee ratkaisun tekeekö kuten suomalaiset vai jatkaako omalla tavallaan.

• **OLE OMA** itsesi ja tee niin kuin itsellesi toivoisit tehtävän.

Ole ystävällinen.

Ohjaa ja opasta.

Tee asioita yhdessä: läksyt, ruoka, harrastuksia, musiikkia, kahvihetki, onginta, retki, kauppareissu, tanssi, kirjasto. Mitä tahansa mistä pidätte ja missä tapaa myös muita ihmisiä.

Muista myös oma yksityisyys ja omat voimavarat.

• **KÄRSIVÄLLISYYS, TERVE** itsetunto, tulijoiden voimaannuttaminen.

Kriittinen median lukutaito.

• **SUHTAUDU TOISEEN** niin kuin toivoisit itseesi suhtauduttavan.

• **KOHTAA ROHKEASTI** ja ole aidosti läsnä.

Ole valmis myös itse oppimaan uutta. Tunnista ennakkoluulosi.

Ole ihminen ihmiselle.

Maalaisjärki on kullan arvoista.

• **KOHTELE KUTEN** haluaisit itseäsi kohdeltavan.

• **MAASSA MAAN** tavalla oma kulttuuri säilyttäen.

Ole aktiivinen, oma-aloitteinen ja sinnikäs.

• **KOHTAA IHMINEN** niin kuin toivoisit itse että sinut kohdataan.

Älä puhu maahanmuuttajan ”yli” esimerkiksi tulkille tai viranomaiselle vaan puhu ihmiselle, jota asia koskee.

Älä tee liikaa puolesta, vaan opetellaan yhdessä kuinka pakolaiset oppisivat itse hoitamaan omia asioitaan.

Maahanmuuttajien kanssa työskente-

Kotouttajan kultaiset säännöt

levien viranomaisten ja muiden kotoutumistyötä tekevien tarkoitus on tehdä itsensä tarpeettomiksi. Niin että ihminen oppisi esimerkiksi itse tilaamaan omat lääkäriaikansa tai asioimaan erilaisissa virastoissa. Pikkuhiljaa myös veloitetaan heitä ottamaan itse vastuuta ja hoitamaan omia asioitaan.

Vaitiolo on tärkeää, pienellä paikalla on helppo yhdistää asiat ja ihmiset.

• **OLE OMA** itsesi!

Sinun ei tervitse alussa tietää uudesta tulijasta kaikkea. Uusi tulija haluaa tutustua Suomeen ja sen tapoihin.

Jos avaat oven suomalaisuuteen opit varmasti jotain uutta myös uudelta tultalalta.

• **OLE YSTÄVÄ** kaikille, hymyile ja tervehdidi!

• **KOHTELE JOKAISTA** maahanmuuttajaa niin kuin toivoisit, että sinua kohdellaan. Ota ihminen ystäväksesi ja huolehdi, että

hän oppii tuntemaan mahdollisimman paljon kantaväestöä.

Mieti oletko valmis sitoutumaan? Prosessi on pitkä ja haastava.

• **VASTAANOTTOKESKUKSESSA KAIKKIA** kohdellaan tasapuolisesti. Autetaan ihmisiä riippumatta siitä, mistä tulevat, miltä näyttävät jne. Ei kannata tuoda keskusteen sellaisia lahjoituksia, jotka voivat aiheuttaa kateutta asukkaiden kesken.

Kiintiöpakolaiset ja turvapaikan saaneet asuvat omilla asunnoissaan ja tarvitsevat tukiverkoston: kummiperheitä, ystäviä jne. Yritetään edistää tällaisten turvaverkoston syntymistä.

• **TEE TOISELLE** kuten toivoisit itsellesi tehtävän vastaavanlaisessa tilanteessa.

Kun puhut suomea, puhu perussanoilla, selvästi ja toista useasti peräkkäin sanomaasi tai lausetta. Odota ja kuuntele – anna aikaa vastaamiseen.

• **TOIMINNAN TAUSTALLA** kuvittele itsesi vastaavassa tilanteessa, uudessa kulttuu-

rissa, vieraiden ihmisten keskellä ilman yhteistä kieltä...

Älä tee ennakkokäsityksiä, älä olet. Vaikka asiakas tulisi jostain tietystä kulttuurista jolle on tiettyjä ominaispiirteitä, ei se tarkoita että jokainen yksilö omaa samat piirteet.

Asiakaskontaktissa ”ole utelias” (ei väkisin) ja kysele, osoita mielenkiintoa ja hyväksyntää.

• **ENNAKKOLUULOTTOMUUS.**

Avoimuus, kiinnostus.

Oman ja toisen kulttuurin ja uskonnon kunnioitus.

Rohkeus, virheitä ei tarvitse pelätä.

• **OLE YHTEISTYÖHALUINEN**, avoin, ota asiat uutena mahdollisuutena.

• **KUNNIOITA TOISEN** yksityisyyttä.

Ole saatavilla tarvittaessa.

Anna ammattilaisten tehdä oma työnsä, älä anna omia ohjeita joista et välttämättä ole perillä.

Tue, ohjaa ja kannusta.

8. Millaisia Leader-hankkeita toivoisit kotouttamiseen?

- **TUKEA LUONTAISEEN** kanssakäymiseen, arjen apua, kulttuuritulokkeja sekä omakielistä ohjausta ja neuvontaa.
- **PUNKALAITUMEN MALLI** eli Maahanmuuttajat maaseudun arjessa -Leader-hanke on jo valmis jaettavaksi muille malliksi kotouttamiseen. Sillä on onnistuttu tekemään koko kotouttamispaketti. Sitä voi muokata kylälleen sopivaksi.
- **KOULUTUSHANKKEITA, JOISSA** kansantasomalaiset ja maahanmuuttajat toimivat yhdessä. Näin toinen toisiltaan oppiminen mahdollistuu.
- **TYÖHARJOITTELUPAIKKOJA MAASEUTUYRITYKSIIN -HANKE**, kotiäitien osallistamishanke heidän omilla ehtoillaan, alkuvaihekurssien muunnoksia (ovat tosin lakisääteisiä vaan eivät ulotu maaseudulle).
- **ARKIELÄMÄÄN LIITTYVIÄ** matalan kynnyksen hankkeita, tiedottavia ja osamista vahvistavia, tulevaisuutta rakentavia.
- **MAAHANMUUTTAJIA TYÖLLISTÄVIÄ**, esim. yhdistyksissä ja kylätaloilla. Vanhustenhoidossa tarvitaan paljon apua, mutta rahaa ei ole.

- **YHTEISTÄ KOULUTTAUTUMISTA** vasta vaariin.
- **”APUA ARKEEN.”**
- **ON TÄRKEÄÄ** saada maahanmuuttajat kotoutumaan paikkakunnalle. Tarvitaan hankkeita, jotka edesauttavat kotoutumista ja tuovat esiin paikkakuntien parhaat puolet, kertovat mitä annettavaa pienellä paikkakunnalla on.
Esimerkiksi hanke, joka kokoaisi paikalliset yhdistykset ja toimijat ja saisi heidät toimimaan yhdessä, järjestämään tapahtumia, tekemistä. Pienelläkin paikkakunnalla saattaa olla monta järjestävää tahoa, mutta on hankalaa saada heidät toimimaan yhdessä tai eri toimijat saattavat järjestää tietämättään samaa toimintaa. Tai jos pieniltä paikkakunnilta puuttuu kokonaan syke, voisi hanke olla järjestämässä toimintaa/tapahtumia, saada paikalliset toimijat aktivoitua.
Myös pakolaisille tiedon kertominen, esimerkiksi meidän jokamiehenoikeuksistamme, suomalaisista kasviksista tai muista kulttuurillisista asioista olisi hyvä.
- **LEADER ON** liian pieni ja paikallinen

rahoittaja. Suoraan EU:lta haettavat kumppanuushankkeet, joissa resurssi olisi kylätoiminnan osalta 2-5miljoonaa euroa on sopiva kokoluokka.

- **KANTAVÄESTÖN KOHTAAMISIA**, yhteisöllisyyden tukemista, työpajoja, tulijan osaamisen hyödyntämistä, osallistumisen tukemista.
- **YHTEISIÄ RETKIÄ**, urheilutapahtumia, kokkikerhoja, kulttuuri/kirjallisuuspiirejä.
- **HANKE IHAN** kotouttamisen perusasioista, koska nyt matkan varrella olen huomannut, ettei ihmisillä ole minkäänlaista tietoa koko asiasta ja siitä, mitä kaikkea kotouttamiseen kuuluu.
- **HANKKEIDEN TULISI** suuntautua turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien osaamisen kartoittamiseen, työnsaantiin sekä vapaa-ajan toimintaan. Myös talokootymahdollisuuksia voidaan tarjota. Kuten muidenkin työnhakijoiden niin myös maahanmuuttajien yksi ratkaiseva tekijä työnsaannin kannalta on verkostoituminen: useimpiin työsuhteisiin vaikuttaa suhteet ja suositukset.
- **LEADER-HANKKEIDEN** valmistelua yhteistyössä kuntien ja kunnan alueella

toimivien järjestöjen kanssa.

- **ETENKIN TURVAPAIKKAPROSESSIN** aikana asiakkaat lähes järjestään toivovat ”jotain tekemistä”. Työpaikkaa on usein vaikea saada, mutta asiakkaat kaipaavat tekemistä, vapaaehtoistyötä, työharjoittelupaikkoja tai ihan mitä vaan mielekästä.

On olemassa paljon vapaaehtoistomijoita, jotka kukin tahollaan järjestävät toimintaa. Nämä hukkuvat jonnekin tietotulvaan ja jäävät huomiotta. Jos olisi jokin kokoava taho, joka keräisi yhteen tiedot eri toimijoista ja pitäisi esim. ajan tasalla olevaa ja päivitettyä nettisivustoa eri toimijoista ja tarjonnasta esim. paikkakunnittain. Työssäni ei resurssit riitä etsimään asiakkaille näitä tietoja, joka on harmillista, koska tarvetta tekemiselle on paljon.

- **EN OLE** täysin varma, millaisia hankkeita Leaderit rahoittavat, mutta: yhdistyksiä/yhteisöjä aktivoivia ja osallistavia sekä verkottavia hankkeita, resursseja kokonaisvaltaisempaan palveluiden tarjontaan.
- **EN ERITTELE** erityisesti, mutta esim. hoidolliset työtavat voisi olla yksi hankkeen aihe.

9. Maahanmuuttajat hakeutuvat pitkälti pääkaupunkiseudulle ja kasvukeskuksiin. Mitä annettavaa maaseudulla heille olisi?

• **RAUHALLINEN, EDULLISEMPI** asuinympäristö. Mahdollisuus päästä mukaan suomalaiseen yhteisöön.

• **MAASEUDULLA VOI** joidenkin palvelujen mm. opiskelujen kanssa olla haastavampaa mutta kovalla työllä sekin voidaan selättää.

Maaseudulla on paljon sellaista työtä, johon voi helpommalla päästä kiinni. Ihmiset ikääntyvät ja saadakseen olla kotona mahdollisimman kauan olisi hyvä saada kodin askareisiin apua, mm. nurmikoneleikkua, lumenluontia, puulämmitystä, halonhakkuuta jne. Maahanmuuttajat arvostavat oman kulttuurinsa puitteissa jo valmiiksi vanhuksien hyvinvointia ja näin heistä tulee hyviä kodinmiehiä/naisia. Maaseudulla on tiloja, joissa on karjaa, viljelystä, sikoja, kanoja ym. Ja tarvitaan työvoimaa.

Maaseudun ihmisistä vaan tulee onnellisempia, on rauhallisempi elinympäristö, luonto lähellä, monia mahdollisuuksia. Kaupungeissa ei ole työtä kaikille, eikä palvelujakaan. Kotoutumisprosessi on hitaampaa, koska tukea

joutuu odottamaan.

• **ANNETTAVAA VOISI** olla paljon enemmän. Vastuu on maaseudun toimijoilla: miten maaseutu ja siellä elämisen mahdollisuudet houkuttelevat uusia suomalaisia.

• **RAUHAA, TILAA**, mahdollisuus hallita omaa aluettaan (esim. talo), rakentaa elämäänsä konkreettisesti esim remontoimalla taloa (vrt. Närpiö), turvallisuutta, lapsille hyvä ja turvallinen paikka kasvaa.

• **TYÖPAIKKOJA, ASUMISEN** väljyyttä ja mahdollisuutta toteuttaa itseään.

• **MAASEUDULLA ON** isommat mahdollisuudet vaikuttaa omaan kohtaloonsa. Suomalaisiin tutustuminen on helpompaa ja apua saa helpommin.

• **RAUHAA, OMAA** tilaa.

• **MAASEUDULLA EI** ole ruuhkia eikä jonoja samassa mittakaavassa kuin kasvukeskuksissa.

Mahdollisuus väljempään ja edullisempaan asumiseen, yksilöllisempään palveluun. Esim. hoiva-alan työtä on tarjolla maaseudullakin. Lasten kannalta

maaseutu voi olla turvallisempi kasvuympäristö.

• **MAASEUDULLA, PIENILLÄ** paikkakunnilla on yleensä helpompi opetella uuden maan tavat ja kulttuurit. Pienten paikkakuntien hyvä puoli on, että asiat on yleensä helpompi hoitaa samoissa virastoissa samojen virkailijoiden kanssa.

Opimme tuntemaan toinen toisemme ja asioiden hoito voi olla helpompaa verrattuna isoihin paikkakuntiin, joissa virastojen henkilökunta saattaa vaihtua. Nämä ovat pienten paikkakuntien etuja ja näistä kannattaa pakolaisille kertoa. Maaseudulla on myös yleensä rauhallisempaa. Elämä ei välttämättä ole yhtä hektistä kuin pääkaupungissa. Joidenkin mielestä se voi olla hyvä asia, kun kaivataan rauhaa kaoottisen elämän jälkeen.

• **MAHDOLLISUUS KOTOUTTAA** tehokkaasti ja nopeasti. Luoda mahdollisuuksia työllistymiseen. Yhteisöllisyys.

• **MAHDOLLISUUS PUUTARHAN** ja kasvi-

maan pitoon. Yhteisöllisyys, jossa kaikki kyläläiset tuntevat toisensa. Apua annetaan ja

saadaan halutessa.

Jos näistä ei välitä, ei maaseutu ehkä ole paras paikka asua.

• **TUTTAVALLISUUTTA, KOSKA** monet maahanmuuttajat tulevat maaseutuuympäristöstä. Mahdollisuus viljelyyn, eläintenhoitoon ja käsillä tekemiseen. Rauhallisuus, aika, vähemmän väkeä, mikä helpottaa ystävyyssuhteiden syntymistä.

Myöhemmin mahdollisuus ryhtyä esim. yrittäjäksi (puutarha-ala).

• **USEAMPI IHMINEN** haluaisi asua maaseudulla, mutta valitettavasti pienillä kunnilla ei ole mahdollisuuksia tarjota kaikkia palveluja.

Tulijat hakevat yhteisöllisyyttä, koska heidän kotimaassaan ihmiset viettävät yhdessä paljon aikaa. Ehkä he kokevat isoissa kaupungeissa saavansa sitä.

• **OSA MAAHANMUUTTAJISTA** on kotoisin maaseutualueilta, heille maaseudun mahdollisuudet kuten oma kasvimaat ovat tärkeitä.

Maaseudulla ennakkoluulot voivat ensin olla suuria, mutta toisaalta maaseudulla on totuttu ottamaan vastaan ihminen sellaisena kuin hän on. Kun kanta-asukkaat edes hieman tutustuvat tulijoihin, vastaanotto voi olla lämpimämpi kuin kaupungeissa. Tästä on kokemuksia eri puolilla Suomea.

Maaseudulla on työntekijäpulaa joillakin aloilla ja pulaa esimerkiksi kausityöntekijöistä.

• **MAASEUDULLA ON** luonnonvaroihin perustuvia ammatteja sekä oppilaitoksia, joissa näihin suuntaavia opintoja voi suorittaa.

Maaseudulla on vajaakäyttöisiä kiinteistöjä, joihin mahtuu uusia asukkaita, peruskorjajia, vanhojen koneiden kunnostajia, omavaraistalouden harjoittajia.

• **AMMATILLINEN KOULUTUS**, jossa on suomen kielen opiskelua osana opintoja houkuttaa asiakkaita jäämään myös pienemmille paikkakunnille. Etenkin jos valmistumisen jälkeen on mahdollisuus päästä suoraan alan työelämään opiskelupaikan järjestämänä.

Yleensä asiakkaat ajattelevat, että maaseudulla ei ole mahdollisuuksia saada töitä tai suomen kielen opetusta. Tarvitaan kattava suomen kielen kurssitarjonta etenkin niin, että jo vastaanottokeskuksen asiakkaana olisi mahdollista osallistua TE-toimiston intensiivikursseja vastaavaan opiskeluun. Tärkeää olisi, että opinnot jatkuisivat suoraan kuntaan siirtyessä oleskeluluvan saamisen jälkeen. Näin ei tarvitsisi odottaa kuukausia kurssin alkamista, jolloin alkuinto on jo päässyt väistymään.

• **RAUHAA JA** turvallisuutta, kaunis

luonto!

• **EHKÄ ASUKKAIDEN** ja paikallishallinnon vähydessä esiintyy tilaisuus vaikuttaa omaan ympäristöönsä. Ehkä juuri siksi maaseutu voisi tarjota erilaisia mahdollisuuksia itsensä toteuttamiseen kuin kaupunki, jossa toimitaan enemmän muiden ihmisten ja instituutioiden ehdoilla.

• **LAPSIPERHEILLE RAUHALLINEN** ympäristö ja mahdollisuus kotieläimiin. He voisivat kasvattaa omia vihanneksiaan ja opettaa omia kasvutapoja/kasveja paikallisille asukkaille.

Koulussa lapset saavat enemmän yksilöllistä opetusta ja helpommin uusia ystäviä.

Yksinäiset saisivat kyläyhteisön tuen ja tutustumisen annettujen töiden ansiosta sekä palkkaa. Maaseudun vanhukset voisivat mielellään saada askareisiin ja pihatöihin apua niin kesällä kuin talvellakin.

• **TEKEMÄTÖNTÄ TYÖTÄ** riittää, tämä pitäisi voida koordinoida ulkopuolisin voimin.

Kylissä on tilaa hengittää. Ongelmana on tietysti se, että vertaistuki muilta maahanmuuttajilta todennäköisesti puuttuu. Toisaalta se voi olla eteenpäinsysäjä, koska ryhmiä me – muut ei silloin voi syntyä.

10. Vapaa sana

• **“PUNKALAUDUN SIJAITSEE** keskellä ei mitään naaseudulla. Meillä kotoutetaan noin sataa maahanmuuttajataustaista ihmistä kokonaisvaltaisesti ja he ovat meillä onnellisia. Kunnassa on 3 041 asukasta.

Omien sanojensa mukaan tulijat ovat onnellisia avusta, jonka saavat, työstä jota heille annetaan, opiskeluista joita heille suodaan ja ammateista joihin he valmistuvat. Samoin kylän ihmisistä, jotka ovat ystävällisiä ja ovat myös heidän ystäviään. He ovat onnellisia maaseudun rauhasta, paikasta jossa ei tarvitse pelätä, jossa on oma koti, ruokaa sekä työtä.

Heidän sanojensa mukaan oli lotto-voitto päästä Suomeen. He ovat kuin uudestisyntyneitä vaikka koko elämä alkoikin alusta ja kovalla työllä ollaan eteenpäin päästy.

He ovat maaseudulla onnellisempia kuin kaupungissa, koska he pääsevät viljelemään omaa palstaansa, kalastamaan,

osallistumaan kylän juhliin ja saavat järjestää omia juhliaan muille. Ympäri- lä on kaunis luonto, ei kivisiä katuja ja betonitorneja.

Nämä edellä mainitut ovat todellista totta ja eletyssä elämässä syntyneitä tuloksia ja todellakin maaseudulla ihmiset ovat onnellisempia – niin minä kuin maahanmuuttajanikin.

Ottakaa siis heidän ystäviksi ja kartuttakaa omaa maailmankatsomustanne heidän kanssaan pienilläkin teoilla, sen ei tarvitse olla suurta. Sydän avoinna ja mieli iloisena rohkein askelin kaikki kotouttamaan!”

• **ALKUVAIHEKURSSIN MERKITYSTÄ** ei voi liikaa korostaa; maahantulleella täytyy olla tasolleen sopivalla tavalla selitetty suomalaisen yhteiskunnan järjestys, käytännöt, kulttuuritietoa, lait. Maahanmuuttajataustaisten ohjaajien käsitykset ja vaikuttimet täytyy seuloa niin, että he antavat oikeaa värittämä-

töntä tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta. Tämä toki pätee myös suomalaisiin ohjaajiin.

“Juuri eilen kuulin darinkielisten lasten kesäleiristä, jossa lapsille oli kerrottu, että suomalaisten avioliitot päättyvät 90-prosenttisesti eroon ja että seka-avioliittoja ei saa solmia. Tämän kertoi 14-vuotias tyttö, joka kyllä sitten kuunteli ja mietti, että Suomessa avio-ero on mahdollinen jos liitto ei ole terve koska naisilla on täällä mahdollisuus kouluttautua, saada työtä ja omaa rahaa, lapsille on päiväkotipaikkoja ja Suomen lait suojaavat esim. väkivallalta.”

• **KOLMANNEN SEKTORIN** toiminta voi olla kotoutumista tukevaa toimintaa. On tärkeää tunnistaa viranomaistehtävät.

• **TEHTÄVÄÄ RIITTÄÄ.** Eri toimijoiden verkostoituminen on tärkeää. Näin vältetään päällekkäisyyksiä, saadaan synergiaetua, tehokkuutta, säästetään voimavaroja jne.

- **“MEIDÄN KYLÄLLÄ** ei ole koskaan ollut pakolaisia asumassa.”
- **TÄRKEINTÄ ON** ottaa maahanmuuttajat vastaan ihmisinä, asuvat he kaupungissa tai maaseudulla.
- **SUOMEN BYROKRATIA** on todella haastavaa ja aikaavievää.

Pitäisi panostaa siihen, että ihminen oppisi hoitamaan omia asioitaan. Jopa suomalaisella on vaikeaa hoitaa asioita saati sitten ulkomaalaisella, kun kaikki kirjeet tulee suomeksi ja on paljon erilaisia lippuja ja lappuja täytettäväksi.

• **“VAPAAEHTOISTYÖ VASTAANOTTOKESKUKSESSA** on joskus sekavaa ja joskus vetämäni kielikerhon osallistujia on vähän, mutta kaikkiaan olen pitänyt tästä työstä paljon ja voin suositella kaikille. Jos tähän lähtee ennakkoluulottomasti mukaan, niin siitä saa paljon itsekin!”

• **MAAHANMUUTTAJAT KAIPAAVAT** paljon tekemistä ja toimintaa. Vaikka ei olisi yhteistä kieltä, esim. talkoot maailoilla tai muu vastaava tekeminen olisi

varmasti tervetullutta.

“Olen usein ihmetelty, miksi oleskeluluvan saaneet asiakkaat saattavat muuttaa pienemmiltä paikkakunnilta (joissa asunto, suomen kielen kurssi jne. järjestettynä) Helsinkiin asunnottomiksi. Ajatellaan, että elämää ei ole kuin pääkaupunkiseudulla. Tunne että kuuluu yhteisöön tasavertaisena toimijana, että on jokin tarkoitus ja merkityksellinen tehtävä, mahdollisuus vaikuttaa, on tärkeää kotoutuvan elämässä.”

Vastaajissa oli hanketyöntekijöitä, järjestötoimijoita, kylätoimijoita, viranomaisia ja vastaanottokeskusten työntekijöitä.

KUVITTELE ITSESI vastaavassa tilanteessa, uudessa kulttuurissa, vieraiden ihmisten keskellä ilman yhteistä kieltä...

JOKAINEN YSTÄVÄLLINEN ele, hymy, tervehdys ilahduttaa. Jokainen vihamielinen ele satuttaa – niin kuin välinpitämättömyyskin.

- **Kohtaa rohkeasti ja ole aidosti läsnä.**
- **Ole valmis myös itse oppimaan uutta.**
- **Tunnista ennakkoluulosi.**
- **Ole ihminen ihmiselle.**

JOS AVAAT oven suomalaisuuteen, opit varmasti jotain uutta myös tulijalta.

Suomen Kylätoiminta ry
Byaverksamhet i Finland rf

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Kotouttaminen.fi
Integration.fi